

HENNING MANKELL

1868–1930

Sonat för viola och piano

Sonata for viola and piano

Opus 28

Källkritisk utgåva av/Critical edition by Axel Vilborg

Levande musikarv och Kungl. Musikaliska Akademien

Syftet med Levande musikarv är att tillgängliggöra den dolda svenska musikskatten och göra den till en självklar del av dagens repertoar och forskning. Detta sker genom notutgåvor av musik som inte längre är skyddad av upphovsrätten, samt texter om tonsättarna och deras verk. Texterna publiceras i projektets databas på internet, liksom fritt nedladdningsbara notutgåvor. Huvudman är Kungl. Musikaliska Akademien i samarbete med Musik- och teaterbiblioteket och Svensk Musik.

Kungl. Musikaliska Akademien grundades 1771 av Gustav III med ändamålet att främja tonkonsten och musiklivet i Sverige. Numera är akademien en fristående institution som förenar tradition med ett aktivt engagemang i dagens och morgondagens musikliv.

Swedish Musical Heritage and The Royal Swedish Academy of Music

The purpose of Swedish Musical Heritage is to make accessible forgotten gems of Swedish music and make them a natural feature of the contemporary repertoire and musicology. This it does through editions of sheet music that is no longer protected by copyright, and texts about the composers and their works. This material is available in the project's online database, where the sheet music can be freely downloaded. The project is run under the auspices of the Royal Swedish Academy of Music in association with the Music and Theatre Library of Sweden and Svensk Musik.

The Royal Swedish Academy of Music was founded in 1771 by King Gustav III in order to promote the composition and performance of music in Sweden. Today, the academy is an autonomous institution that combines tradition with active engagement in the contemporary and future music scene.

www.levandemusikarv.se

Huvudredaktör/Editor-in-chief: Anders Wiklund
Notgrafisk redaktör/Score layout editor: Anders Högstedt
Textredaktör/Text editor: Edward Klingspor

Levande musikarv/Swedish Musical Heritage
Kungl. Musikaliska Akademien/The Royal Swedish Academy of Music
Utgåva nr 2516/Edition no. 2516
2025
Notbild/Score: Public domain. Texter/Texts: © Levande Musikarv
979-0-66166-855-8

Levande musikarv finansieras med medel från/Published with financial support from Kungl. Musikaliska Akademien, Kungl. Vitterhetsakademien, Marcus och Amalia Wallenbergs Stiftelse, Statens Musikverk, Riksbankens Jubileumsfond, Barbro Osher Pro Suecia Foundation, Riksantikvarieämbetet och Kulturdepartementet.
Samarbetspartners/Partners: Musik- och teaterbiblioteket och Svensk Musik.

Sonat för viola och piano

I

Henning Mankell op. 28

(1868–1930)

Andantino con moto $\text{♩} = 60$

Viola

Piano

4

7 (rit.) Poco moto

10

(rit.) Tempo I

12

Musical score for measures 12-14. The piece is in 3/4 time with a key signature of two sharps (F# and C#). Measure 12 features a piano (*p*) dynamic. The right hand has a melodic line with triplets and sixteenth notes, while the left hand provides a bass line with triplets and sixteenth notes. Measure 13 continues the melodic development with a mezzo-piano (*mp*) dynamic. Measure 14 concludes the section with a *p* dynamic.

15

Musical score for measures 15-16. Measure 15 features a *p* dynamic. The right hand has a melodic line with triplets and sixteenth notes, while the left hand provides a bass line with sixteenth notes. Measure 16 concludes the section with a *p* dynamic.

17

Musical score for measures 17-19. Measure 17 features a *p* dynamic. The right hand has a melodic line with triplets and sixteenth notes, while the left hand provides a bass line with sixteenth notes. Measure 18 continues the melodic development with a *p* dynamic. Measure 19 concludes the section with a *p* dynamic.

20

Musical score for measures 20-22. Measure 20 features a *pp* dynamic. The right hand has a melodic line with triplets and sixteenth notes, while the left hand provides a bass line with sixteenth notes. Measure 21 continues the melodic development with a *pp* dynamic. Measure 22 concludes the section with a *cresc.* dynamic.

23

(rit.)

Musical score for measures 23-26. The piece is in 3/4 time with a key signature of two sharps (F# and C#). Measure 23 starts with a piano (*p*) dynamic and features a triplet of eighth notes in the bass line. Measures 24-26 continue with triplet patterns in both hands, with a sixteenth-note triplet in measure 26. A *p* dynamic marking is present in measure 25. A slur covers measures 25 and 26.

27

poco riten.

Musical score for measures 27-30. The tempo is marked *poco riten.* (poco ritardando). Measure 27 begins with a piano (*p*) dynamic. Measures 28-30 feature triplet patterns in both hands, with a slur spanning measures 28-30. A *p* dynamic marking is also present in measure 29.

31

Un poco meno mosso $\text{♩} = 52$

Musical score for measures 31-33. The tempo is marked *Un poco meno mosso* with a metronome marking of $\text{♩} = 52$. Measure 31 starts with a mezzo-piano (*mp*) dynamic. Measures 32-33 feature triplet patterns in both hands, with a *cresc.* (crescendo) marking in measure 33. The piano part is marked *pp molto legato*.

34

Poco mosso

Musical score for measures 34-37. The tempo is marked *Poco mosso*. Measure 34 begins with a piano (*p*) dynamic. Measures 35-37 feature triplet patterns in both hands, with a *mp* (mezzo-piano) dynamic marking in measure 35 and a *cresc.* (crescendo) marking in measure 36. A slur covers measures 35-37.

37

rit. **Meno mosso**

Musical score for measures 37-39. The system includes a vocal line and a piano accompaniment. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 3/4. The tempo is marked **Meno mosso** with a *rit.* (ritardando) instruction. Dynamics include *p* (piano) and *mp* (mezzo-piano). The piano part features triplet patterns in both hands.

40

ritard.

Musical score for measures 40-42. The system includes a vocal line and a piano accompaniment. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 3/4. The tempo is marked **ritard.** (ritardando). Dynamics include *p* (piano) and *cresc.* (crescendo). The piano part features triplet patterns in both hands and sixteenth-note figures in the bass line.

43

Poco mosso

Musical score for measures 43-45. The system includes a vocal line and a piano accompaniment. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 3/4. The tempo is marked **Poco mosso**. Dynamics include *p cantabile* (piano cantabile) and *cresc.* (crescendo). The piano part features sixteenth-note figures in the bass line and chords in the treble.

46

(rit.)

Musical score for measures 46-48. The system includes a vocal line and a piano accompaniment. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 3/4. The tempo is marked **(rit.)** (ritardando). Dynamics include *p* (piano) and *pp* (pianissimo). The piano part features sixteenth-note figures in the bass line and chords in the treble.

49

p *cresc.*

52

p *cresc.* *mf* *mp*

55

(rit.) **Meno mosso** ritard.

p

59

Poco piu mosso ♩ = 72

mf *cresc.* *mf* *mf*

61

61

cresc.

mf *cresc.*

61-63: This system contains measures 61, 62, and 63. The music is in 3/4 time with a key signature of one sharp (F#). Measure 61 features a piano line with a triplet of eighth notes and a bass line with a triplet of eighth notes. Measure 62 continues with similar triplet patterns. Measure 63 introduces sixteenth-note triplets in both hands. Dynamics include *cresc.* in the piano part and *mf* *cresc.* in the bass part.

64

64

sempre cresc.

f

64-66: This system contains measures 64, 65, and 66. Measure 64 has a piano line with a triplet of eighth notes and a bass line with a triplet of eighth notes. Measure 65 features a piano line with a triplet of eighth notes and a bass line with a triplet of eighth notes. Measure 66 has a piano line with a triplet of eighth notes and a bass line with a triplet of eighth notes. Dynamics include *sempre cresc.* in the piano part and *f* in the bass part.

67

67

sempre f

67-69: This system contains measures 67, 68, and 69. Measure 67 has a piano line with a triplet of eighth notes and a bass line with a triplet of eighth notes. Measure 68 features a piano line with a triplet of eighth notes and a bass line with a triplet of eighth notes. Measure 69 has a piano line with a triplet of eighth notes and a bass line with a triplet of eighth notes. Dynamics include *sempre f* in the piano part.

70

70

70-72: This system contains measures 70, 71, and 72. Measure 70 has a piano line with a triplet of eighth notes and a bass line with a triplet of eighth notes. Measure 71 features a piano line with a triplet of eighth notes and a bass line with a triplet of eighth notes. Measure 72 has a piano line with a triplet of eighth notes and a bass line with a triplet of eighth notes.

73 $\text{♩} = 80$

p *cresc.* *mf* *cresc.* *f*

78

mp *f*

81

p *f*

Poco meno mosso

83

p *f*

85 $\text{♩} = 72$

mf

87 **Poco meno mosso** **poco a poco ritard.**

p *pp*

90 **molto ritard.** **Tempo I**

p *pp* *p*

95

p

98 (rit.) (rit.) Poco moto

mf cresc.

101

mf cresc.

103 rit. Tempo I

mp

105

p

107 (rit.)

Musical score for measures 107-108. The system includes a vocal line and a piano accompaniment. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 3/4. Measure 107 features a vocal line with a triplet of eighth notes and a piano accompaniment with sixteenth-note patterns. Measure 108 includes a vocal line with a triplet and a piano accompaniment with sixteenth-note patterns. Dynamics include *cresc.* and *rit.*. Fingerings are indicated with numbers 3 and 6.

109

Musical score for measures 109-110. The system includes a vocal line and a piano accompaniment. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 3/4. Measure 109 features a vocal line with a triplet and a piano accompaniment with sixteenth-note patterns. Measure 110 includes a vocal line with a triplet and a piano accompaniment with sixteenth-note patterns. Dynamics include *cresc.* and *rit.*. Fingerings are indicated with numbers 3 and 6.

111 (rit.)

Musical score for measures 111-113. The system includes a vocal line and a piano accompaniment. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 3/4. Measure 111 features a vocal line with a triplet and a piano accompaniment with sixteenth-note patterns. Measure 112 includes a vocal line with a triplet and a piano accompaniment with sixteenth-note patterns. Measure 113 includes a vocal line with a triplet and a piano accompaniment with sixteenth-note patterns. Dynamics include *p* and *rit.*. Fingerings are indicated with numbers 3 and 6.

114 poco riten.

Musical score for measures 114-116. The system includes a vocal line and a piano accompaniment. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 3/4. Measure 114 features a vocal line with a triplet and a piano accompaniment with sixteenth-note patterns. Measure 115 includes a vocal line with a triplet and a piano accompaniment with sixteenth-note patterns. Measure 116 includes a vocal line with a triplet and a piano accompaniment with sixteenth-note patterns. Dynamics include *p* and *poco riten.*. Fingerings are indicated with numbers 3 and 6.

118 **Meno mosso**

Musical score for measures 118-120. The piece is in 3/4 time with a key signature of one sharp (F#). The tempo is **Meno mosso**. The score consists of three systems. The first system (measures 118-119) features a piano (*p*) melody in the right hand with triplets and a mezzo-piano (*mp*) accompaniment in the left hand with eighth-note triplets. The second system (measure 120) continues the piano melody with a *cresc.* marking and includes a sextuplet in the left hand.

121 **Poco mosso**

Musical score for measures 121-123. The tempo is **Poco mosso**. The score consists of three systems. The first system (measures 121-122) features a piano (*p*) melody in the right hand with triplets and a *cresc.* marking, and a piano accompaniment in the left hand with triplets. The second system (measure 123) continues the piano melody with a *cresc.* marking and a piano accompaniment with eighth-note patterns.

124 **(rit.)**

Musical score for measures 124-127. The tempo is **(rit.)**. The score consists of three systems. The first system (measures 124-125) features a piano (*p*) melody in the right hand with triplets and a piano accompaniment in the left hand with eighth-note patterns. The second system (measures 126-127) features a piano (*pp*) melody in the right hand with triplets and a piano accompaniment with triplets.

128 **poco ritard.**

Musical score for measures 128-130. The tempo is **poco ritard.**. The score consists of three systems. The first system (measures 128-129) features a piano (*p*) melody in the right hand with triplets and a piano accompaniment in the left hand with sextuplets. The second system (measure 130) features a piano (*p*) melody in the right hand with a *cresc.* marking and a piano accompaniment with chords.

131 *mf* *ritard.*

p *cresc.* *mf* *mp*

134 **Tempo ritenuto** ♩ = 52 (rit.)

p *p*

139 **Poco lento**

p *pp* *p* *p*

144

pp *ppp*

II

Molto adagio $\text{♩} = 40$

Viola

Piano

pp

p *cresc.* 3

pp

p *cresc.* 3

4

mf 3

7 (rit.)

p 3

p

11

mf *f*

Detailed description: This is a musical score for Viola and Piano. The score is in 3/4 time with a key signature of two flats (B-flat and E-flat). The tempo is 'Molto adagio' with a quarter note equal to 40 beats. The score is divided into four systems. The first system (measures 1-3) features a Viola part starting in measure 3 with a *pp* dynamic, and a Piano part starting in measure 1 with a *p* dynamic, including a triplet in measure 2 and a triplet in measure 3. The second system (measures 4-6) continues the Piano part with a *mf* dynamic and a triplet in measure 5. The third system (measures 7-10) includes a Viola part starting in measure 7 with a *p* dynamic and a *rit.* marking, and a Piano part with a *p* dynamic. The fourth system (measures 11-13) features a Viola part starting in measure 11 and a Piano part with *mf* and *f* dynamics. The score concludes with a double bar line and repeat dots in measure 13.

(rit.) Poco mosso $\text{♩} = 68$

14

mp

pp

mp

3

3 *cresc.*

18

mf

3

3

3

3

21

pp

mp

3

3 *cresc.*

3

24

poco dim.

26

mf *cresc.* *f*

28

poco a poco meno mosso

poco dim. *p*

31

pp *p* *mp* *pp*

35

p *mp* *mf* *pp*

38

Musical score for measures 38-40. The score is in 3/4 time with a key signature of two flats. Measure 38 features a piano (*p*) dynamic. Measures 39 and 40 contain triplets in both the right and left hands. Measure 40 ends with a complex chordal structure in the right hand.

41

Musical score for measures 41-43. Measure 41 begins with a piano (*p*) dynamic. Measure 42 features a crescendo (*cresc.*) leading to a triplet in the right hand. Measure 43 concludes with a sustained chord in the right hand.

45

Musical score for measures 45-47. Measure 45 starts with a pianissimo (*pp*) dynamic. Measure 46 features a triplet in the right hand. Measure 47 concludes with a sustained chord in the right hand, also marked *pp*.

49

Musical score for measures 49-53. Measure 49 begins with a piano (*p*) dynamic. Measure 50 features a triplet in the right hand. Measure 51 is marked *mf*. Measure 52 is marked *p*. Measure 53 concludes with a sustained chord in the right hand, marked *pp*.

III. Rondo scherzoso

Allegro molto ma non troppo $\text{♩} = 88$

Viola

Piano

p *cresc.*

p

5

p

p

9

leggiero *p*

13

mf *mp*

*) jämför t. 108; se *Kritisk kommentar*.

17

leggiere *p*

21

cresc. *cresc.*

25

leggiere

29

(rit.)

Poco meno mosso $\text{♩} = 80$

33

p *p* *mf*

leggiere

38

p *leggiere* *p*

42

mp *p*

46

pp *pp*

51

p *sempre cresc.*

55

mf

59

p

63

pp

67

72

p

leggiere

77

f *mf* *p*

mf *leggiere* *p*

82

poco a poco in tempo

sempre cresc.

p

87

poco accel.

Musical score for measures 87-91. The system includes a single bass staff and a grand staff (treble and bass). The key signature is one sharp (F#). The tempo marking is *poco accel.*. The grand staff has a *cresc. sempre* marking. The bass staff has a *p* marking.

92

ritard. Tempo primo

Musical score for measures 92-97. The system includes a single bass staff and a grand staff. The key signature is one sharp. The tempo marking is *ritard. Tempo primo*. The grand staff has a *cresc.* marking. The bass staff has a *p* marking. The grand staff has a *f* marking.

98

Musical score for measures 98-102. The system includes a single bass staff and a grand staff. The key signature is one sharp. The tempo marking is *p*. The grand staff has a *p* marking.

103

Musical score for measures 103-107. The system includes a single bass staff and a grand staff. The key signature is one sharp. The tempo marking is *leggiero*. The grand staff has a *p* marking.

107

mf *mp*

111

leggiero *p*

115

cresc. *cresc.*

119

mf leggiero

*) jämför t. 14, se *Kritisk kommentar*.

123

128

poco a poco meno mosso

132

137

poco rit.

Meno mosso

143

Musical score for measures 143-148. The system includes a vocal line and a piano accompaniment. The vocal line starts with a half note G4, followed by quarter notes A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4. Dynamics include *mp* and *cresc.*. The piano accompaniment features a right hand with a long melodic line starting on G4 and a left hand with a rhythmic accompaniment of eighth notes. Dynamics include *pp* and *mp*.

149

Musical score for measures 149-154. The system includes a vocal line and a piano accompaniment. The vocal line starts with a half note G4, followed by quarter notes A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4. Dynamics include *f* and *p*. A *(rit.)* marking is present. The piano accompaniment features a right hand with a long melodic line starting on G4 and a left hand with a rhythmic accompaniment of eighth notes. Dynamics include *cresc.* and *mf molto cantabile*.

155

Musical score for measures 155-158. The system includes a vocal line and a piano accompaniment. The vocal line starts with a half note G4, followed by quarter notes A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4. Dynamics include *sempre p*. The piano accompaniment features a right hand with a long melodic line starting on G4 and a left hand with a rhythmic accompaniment of eighth notes. Dynamics include *sempre cresc.*.

159

Musical score for measures 159-164. The system includes a vocal line and a piano accompaniment. The vocal line starts with a half note G4, followed by quarter notes A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4. Dynamics include *poco cresc.* and *cresc.*. The piano accompaniment features a right hand with a long melodic line starting on G4 and a left hand with a rhythmic accompaniment of eighth notes. Dynamics include *mp* and *cresc.*.

164

Piu mosso $\text{♩} = 88$

Musical score for measures 164-168. The system includes a vocal line in bass clef and a piano accompaniment in treble and bass clefs. The key signature has two sharps (F# and C#). The tempo is "Piu mosso" with a quarter note equal to 88 beats. Dynamics include "f" (forte) and "f" (forte).

169

Musical score for measures 169-173. The system includes a vocal line in bass clef and a piano accompaniment in treble and bass clefs. The key signature has two sharps (F# and C#). Dynamics include "mf" (mezzo-forte), "mp" (mezzo-piano), and "p" (piano).

174

Musical score for measures 174-178. The system includes a vocal line in bass clef and a piano accompaniment in treble and bass clefs. The key signature has two sharps (F# and C#).

179

Musical score for measures 179-183. The system includes a vocal line in treble clef and a piano accompaniment in treble and bass clefs. The key signature has two sharps (F# and C#). Dynamics include "pp" (pianissimo) and "pp leggiero" (pianissimo leggiero).

182

p *pp*

185

pp *p*

189

pp

193

pp *pp*

199 *poco a poco ritard.* **Meno mosso**

205 **(rit.)**

211 *p* *molto cantabile* *sempre p*

215 *mf* *sempre cresc.*

219

poco cresc.

cresc.

223

Piu mosso

mf

mf

227

f

sempre cresc. al ff

233

ritard.**Tempo I**

p

cresc.

ff

p

239

Musical score for measures 239-243. The system includes a vocal line and a piano accompaniment. The vocal line begins with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The piano accompaniment is in bass clef with a key signature of one sharp. The piano part starts with a *p* dynamic. The music features a mix of eighth and sixteenth notes, with some rests and slurs.

244

Musical score for measures 244-247. The system includes a vocal line and a piano accompaniment. The vocal line continues with a treble clef and a key signature of one sharp. The piano accompaniment is in bass clef with a key signature of one sharp. The piano part features a *leggero* marking and a *cresc.* dynamic. The music includes eighth notes, sixteenth notes, and chords.

248

Musical score for measures 248-252. The system includes a vocal line and a piano accompaniment. The vocal line continues with a treble clef and a key signature of one sharp. The piano accompaniment is in bass clef with a key signature of one sharp. The piano part features a *cresc.* dynamic. The music includes eighth notes, sixteenth notes, and chords.

253

Musical score for measures 253-257. The system includes a vocal line and a piano accompaniment. The vocal line continues with a treble clef and a key signature of one sharp. The piano accompaniment is in bass clef with a key signature of one sharp. The piano part features a *molto cresc.* marking in the vocal line and *mf* and *p* dynamics in the piano part. The music includes eighth notes, sixteenth notes, and chords.

258

p *cresc.*

p

263

leggiero

267

rit. Poco meno mosso

p

leggiero

272

p

leggiero

277

Musical score for measures 277-281. The system includes a single treble clef staff and a grand staff (treble and bass clefs). The key signature has one sharp (F#). The piece is in 3/4 time. The first staff contains a melodic line with a dynamic marking of *p*. The grand staff features a piano accompaniment with a dynamic marking of *p*. The piano part consists of chords and moving lines in both hands, with a long slur over the right-hand part.

282

Musical score for measures 282-286. The system includes a single treble clef staff and a grand staff. The key signature has one sharp. The piece is in 3/4 time. The first staff contains a melodic line with dynamic markings of *pp* and *mf*. The grand staff features a piano accompaniment with a dynamic marking of *pp* in the beginning and *p* towards the end. The piano part consists of chords and moving lines in both hands, with a long slur over the right-hand part.

287

Musical score for measures 287-290. The system includes a single treble clef staff and a grand staff. The key signature has one sharp. The piece is in 3/4 time. The first staff contains a melodic line with a dynamic marking of *mf*. The grand staff features a piano accompaniment with a dynamic marking of *sempre cresc.*. The piano part consists of chords and moving lines in both hands, with a long slur over the right-hand part.

291

Musical score for measures 291-295. The system includes a single treble clef staff and a grand staff. The key signature has one sharp. The piece is in 3/4 time. The first staff contains a melodic line with a dynamic marking of *p*. The grand staff features a piano accompaniment with a dynamic marking of *p leggiero*. The piano part consists of chords and moving lines in both hands, with a long slur over the right-hand part.

295

Musical score for measures 295-298. The score is in 3/4 time and D major. It features a vocal line and a piano accompaniment. The piano part consists of a steady eighth-note accompaniment in the right hand and a bass line in the left hand. Dynamics include *pp* (pianissimo) and *mf* (mezzo-forte).

299

Musical score for measures 299-302. The score is in 3/4 time and D major. It features a vocal line and a piano accompaniment. The piano part includes a steady eighth-note accompaniment in the right hand and a bass line in the left hand. Dynamics include *mf* (mezzo-forte) and *pp* (pianissimo).

303

Musical score for measures 303-305. The score is in 3/4 time and D major. It features a vocal line and a piano accompaniment. The piano part includes a steady eighth-note accompaniment in the right hand and a bass line in the left hand. Dynamics include *cresc.* (crescendo) and *sempre cresc.* (sempre crescendo).

306

Musical score for measures 306-309. The score is in 3/4 time and D major. It features a vocal line and a piano accompaniment. The piano part includes a steady eighth-note accompaniment in the right hand and a bass line in the left hand. Dynamics include *f* (forte). The key signature changes to D minor in the final measure.

310 **Allegro molto** $\text{♩} = 88$

Musical score for measures 310-313. The system includes a vocal line and a piano accompaniment. The vocal line starts with a half note G4, followed by quarter notes A4, B4, C5, and D5. The piano accompaniment features a steady eighth-note pattern in both hands. Dynamics include *p legato* and *cresc. sempre*.

314

Musical score for measures 314-317. The vocal line continues with quarter notes D5, C5, B4, and A4. The piano accompaniment features a steady eighth-note pattern. Dynamics include *p* and *cresc.*

poco a poco accelerando

318

Musical score for measures 318-323. The vocal line starts with a half note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The piano accompaniment features a steady eighth-note pattern. Dynamics include *f*, *mp*, and *cresc.*

324

Musical score for measures 324-327. The vocal line continues with quarter notes D5, C5, B4, and A4. The piano accompaniment features a steady eighth-note pattern. Dynamics include *cresc.* and *mf*.

329

sempre cresc.

334

f

340

ff

p

cresc.

345

Poco meno mosso

fff

f sempre

Henning Mankell

Henning Mankell växte upp i Härnösand, född där 1868. Hemmet var musikfyllt. Fadern Emil Theodor Mankell arbetade som lärare i teckning och gymnastik, men var därtill en skicklig amatörviolinist. Stadens musiker syntes ofta i hemmet. Med sina båda bröder bildade Henning Mankell en pianotrio.

Trots uppväxten i musikens tecken tvekade han om sin yrkesinriktning. Måleri och författarskap var alternativ. Men det blev en musikbana som inleddes med studier i Stockholm vid Musikkonservatoriet, där han avlade organistexamen 1889 och musikleäro- och kyrkosångarexamen 1891. Efter konservatorieåren tog han lektioner i pianospel för Hilda Thegerström 1892–95 och Lennart Lundberg 1895–99 samt i musikteori för Aron Bergenson.

Direkt efter studierna började han själv att undervisa i piano och harmonilära, vilket skulle komma att bli hans huvudsakliga syssla. Han arbetade också en period som musikkritiker: i *Svenska Morgonbladet* 1899–1907 och därefter en kortare tid i *Stockholms-Tidningen*.

Henning Mankell gifte sig 1905 med Agnes Lindblom som varit hans pianoelev. Han blev kvar i Stockholm livet ut och avled 1930 i sviterna av sin diabetes.

Sitt komponerande inledde Mankell redan under konservatoriestudierna. Merparten av hans produktion har det egna instrumentet i centrum: verk för piano solo (ca 150 stycken), men också kammarmusikverk med piano, till exempel en pianokvintett (1914–15) och en pianotrio (1915). Av verk i större format kan nämnas en pianokonserter (1917).

Länge hade Henning Mankells verk en blygsam plats i konsertrepertoaren. Efter första världskriget blev han mer uppmärksammad som tonsättare. Med den stimulansen stegrades hans kreativitet och stilen blev djärvare – han skrev länge med förebilder i skandinaviska tonsättare som Edvard Grieg och Emil Sjögren. Han tog intryck av fransk impressionistisk musik och inympade drag från den i det senromantiska komponerande som var hans grund.

Mankells kammarmusik

Tonsättaren Henning Mankell var autodidakt och komponerade huvudsakligen för piano, men skrev även ett antal kammarmusikverk för olika besättningar. Stilistiskt hade han sina ideal förankrade i traditionen från Frédéric Chopin och Franz Liszt, men bland förebilderna hittar man också skandinaviska kompositörer som Emil Sjögren och Edvard Grieg. Under sina senare år tog han framförallt starka intryck av Claude Debussy och Maurice Ravel.

Henning Mankell använde i sin pianomusik gärna obundna former som ballad, nocturne, preludium och impromptu, som han hade hämtat från Chopin. Inom ramen för dessa mindre former lät Mankell musiken utvecklas mycket fritt. De flersatsiga kammarmusikverken och större verk som pianokonserten, utformade han däremot avsevärt mer symmetriskt.

Sonatformen dominerar bland kammarmusikverkens inledningssatser och är oftast mycket klart strukturerad, även om det också förekommer improvisatoriska utflykter och självständiga episoder, vilket särskilt gäller i den första stråkkvartetten i ciss-moll från 1914. Här avlöser en rad fritt formade episoder varandra där de inledande melodibågarna tjänar som melodiskt grundmaterial för den stort upplagda första satsen. Som ofta hos Mankell bearbetas här temat mycket fritt: det omformas och förändras, styckas och byggs in nya figurativa och melodiska helheter.

Mankell hade svårt att få sin musik spelad. Det var först våren 1918, när han skulle fylla femtio år, som hans musik på allvar började framföras offentligt. I mars uruppfördes förutom några sånger pianokvintetten i g-moll från 1915 och altviolinsonaten op. 28 i h-moll från 1916. Ungefär samtidigt tillkom också pianotriön i d-moll. Mankell komponerade dessutom flera verk för violin och piano, som de tidiga Sonata op. 2 och Andante op. 3. Omkring 1918 tillkom Berceuse op. 32 för samma besättning.

Mankells musik är högst personlig och självständig i en senromantisk-expressiv stil med inslag av impressionism. Karaktäristiskt för melodiken är att den antingen har en påtaglig uttrycksmättad laddning med stark kvintspänning eller består av stillastående sönderstyckade ansatser. Konservativt orienterade kritiker som Andreas Hallén och Wilhelm Peterson-Berger var mycket kritiska till hans musikaliska ”futurism”, medan han hade stöd av William Seymer och senare framförallt Ture Rangström och Kurt Atterberg.

Harmoniken i Mankells musik är ofta avancerad och var för sin tid djärv, men det går ändå att i de allra flesta verk identifiera ett tonalt centrum. I både den första och den andra stråkkvartetten finns imiterande polyfona avsnitt, men som helhet är stilen övervägande homofon med stark bindning mellan melodi och harmoni. Mankell komponerade några år senare, omkring 1924, även en tredje stråkkvartett, men lämnade sista satsen ofullbordad.

Emellanåt har Mankells musik en påtagligt ren och klar form, men då handlar det uteslutande om pastisch, som i sviten op. 16 och sonatinen op. 63, båda för piano. Det är också fallet i den barockorienterade sonatan för violin och piano i a-moll op. 65, där Mankell också angett ”pastisch” i partituret. Här finns flera barockattribut både i den tematiska utformningen, i de gravitetiska och långsamma avsnitten, liksom i de snabba och motoriska partierna. I sista takten använder han sig av en pikardisk ters och låter stycket som har tydlig molltonalitet sluta i dur – ett vanligt bruk i barocken fram till omkring 1750.

Henning Mankell

Henning Mankell grew up in Härnösand, where he was born in 1868. His home was full of music. His father, Emil Theodor Mankell, worked as a teacher of both drawing and physical education, but was also a talented amateur violinist. Local musicians often paid visits to their home. Henning Mankell formed a piano trio together with his two brothers.

Despite growing up in a home brimming with music, he hesitated when it was time to make a decision about his choice of career. Painting and authorship were alternate choices. He ended up choosing a path in music, which he started in Stockholm at the Royal Conservatory of Music. There he completed his degree in organ performance in 1889 and degrees in music education and sacred choral music in 1891.

After his years at the conservatory he took piano lessons from Hilda Thegerström 1892–95 and Lennart Lundberg 1895–99, followed by music theory lessons from Aron Bergenson.

Immediately after his studies, he began to teach piano and harmony himself, which would turn out to be his main occupation. He also worked as a music critic for a period of time: at *Svenska Morgonbladet* 1899–1907 and for a short time afterwards at *Stockholms-Tidningen*.

In 1905 Henning Mankell married his piano student, Agnes Lindblom. He lived in Stockholm for the remainder of his life and died in 1930 from complications of diabetes.

Mankell first began composing already during his study years at the conservatory. Most of his production centres around his main instrument: works for solo piano (approximately 150), but also chamber music works with piano, for instance his piano quintet (1914–15) and a piano trio (1915). Works in a larger format include his piano concerto (1917).

Henning Mankell's works held a modest place in the concert repertoire for many years. After World War I he received greater attention as a composer. With this recognition his creativity flourished and his style became more daring – for a long time he wrote under the influence of Scandinavian role models such as Edvard Grieg and Emil Sjögren. He was also swayed by French impressionism, engrafting attributes from this into the late romantic compositional style that was his foundation.

© *Gunnar Ternhag*, Levande muskarv. Transl. Thalia Thunander

Mankell's chamber music

Composer Henning Mankell was self-taught, and even though he composed mainly for piano, he wrote several pieces for various kinds of chamber ensemble. Stylistically, his ideals were firmly anchored in the tradition passed down from Frédéric Chopin and Franz Liszt, but he also drew inspiration from Scandinavian composers such as Emil Sjögren and Edvard Grieg, and during his later years from, above all, Claude Debussy and Maurice Ravel.

Henning Mankell liked to employ loose forms in his piano music, such as ballad, nocturne, prelude and impromptu, which he had borrowed from Chopin. Here he let the music evolve almost organically; his multi-movement chamber works, on the other hand, and his larger compositions such as the piano concerto had a much more symmetrical design.

The sonata form predominates in the opening movements of his chamber works and is usually clearly structured despite the occasional improvisational digression and independent episode, as are particularly evident in his first string quartet in C-sharp minor from 1914, where the opening melodic arcs from a sequence of freely formed episodes provide the melodic architecture for the epic first movement. Typical for Mankell, the theme is manipulated without constraint: it is reshaped, altered, dissected and fleshed out with new figurative and melodic units.

Mankell had trouble having his music played, and it was not until his fiftieth year, in the spring of 1918, that his music was seriously performed in public. March of that same year saw not only the first outings of some songs but also the premiere of his piano quintet in G minor from 1915 and the viola sonata op. 28 in B minor from 1916. The piano trio in D minor was also produced around this time. Mankell also composed several works for violin and piano, such as the early Sonata op. 2 and Andante op. 3. The same setting was also used for his Berceuse op. 32 in 1918.

Mankell's music is extremely personal and independent, and imbued with a late-romantic expressiveness that makes the odd excursion into impressionism. Melodically, it is characterised either by an expressly emotional charge with powerful dominant tension or static, disjointed articulations. Whereas conservatively minded critics like Andreas Hallén and Wilhelm Peterson-Berger sneered at his musical 'futurism', he was supported by the likes of William Seymer and subsequent others, above all Ture Rangström and Kurt Atterberg.

The harmonic structure of Mankell's music is often advanced and quite bold for its time, although the vast majority of his works do have an identifiable tonal centre. Both the first and second string quartets contain passages of imitative polyphony, but as a whole his style is overwhelmingly homophonic with melody and harmony intimately linked. A few years later, in around 1924, Mankell composed a third string quartet, but left the third movement unfinished.

At times, Mankell's music is positively pure and clear in form, but this applies only to his pastiches, such as in the op. 16 suite and op. 63 sonatina, both for piano. It is also true of the baroque orientated sonata for violin and piano in A minor op. 65, which Mankell explicitly identifies as a 'pastiche' in the score. The piece contains several baroque attributes in its thematic design, in the slow, solemn sections, and in the rapid, motoric passages. In the last measure he uses a Picardy third to bring the piece, which has a distinct minor tonality, to a major-chord conclusion – a common device in baroque music up until around 1750.

Kritisk rapport

Källor

A Pianopartitur och separat violastämma (**Aa**), autograf

K1 Violastämma, kopia av okänd

K2 Violastämma, kopia av okänd

A: Pianopartitur, autograf.

Musik- och Teaterbiblioteket, A729/M1/3.

Daterad under sista takten: "25 okt-2 dec – 1916 / Stockholm / Henning Mankell".

Donerades 2012 tillsammans med en samling autografer av Henning Mankell från Musikbiblioteket, Sveriges Radio Förvaltnings AS.

Stående format, 10 ark bundna i 2 grupper à 5 ark vardera, 40 sidor totalt, varav 35 är noterade med svart bläck. Paginering tillagt i blyerts fr.o.m. notsida 2 i annan piktur.

Papperstyp: tryck notpapper med fabriksmärket "P.H. No 13." (4 system per sida, med ett enkel och ett dubbelt notsystem per system).

Titel på första notsidan: "Sonat för alto och piano".

Tillägg av metronomtal och tempobeteckningar med blyerts (HM). Tillägg av duratasiffra på s.1, paginering, taksiffror, både dynamik och artikulation/bågar för viola samt ändringar av okänd person. Till dessa ändringar tillhör ett flertal sektioner i sats III som är markerade med "vi-de": t. 37–39, 77–80, 85–94, 137–140, 165–178 och 203–222. Övriga tillägg i blyerts, röd färgpenna och korrigeringar med blå färgpenna är av okända pikturer.

Aa: Violastämma, autograf.

Stående format, 3 ark bundna med tråd, 12 sidor totalt, varav 10 är noterade i blyerts.

Papperstyp: tryckt notpapper med fabriksmärket "P.H. No 5." (12 system).

Titel på första notsidan: "Sonat för altviolin och piano".

Tillägg i blyerts och blå färgpenna i minst två olika pikturer. Tilläggen omfattar främst stråk, fingringsättningar och dynamik.

K1: Violastämma, kopia av okänd person.

Musik- och Teaterbiblioteket, A729/M1/3.

Tillhör samma samling som **A**.

Stående format, 4 separata notblad, noterade i blyerts på ena sidan av varje blad. Paginering i blyerts fr.o.m. notsida 2.

Papperstyp: tryckt notpapper med fabriksmärket "FERMATO 12 system nr 1". Nedre delen av s. 1, 3 och 4 är bortrivna, men inverkar ej på notbilden.

Titeln på första notsidan är i efterhand tillagd i blått bläck från kulspetspenna på en separat pappersbit som är tejpad till överdelen av manuskriptet. Titeln lyder: "Sonat för viola och piano / Henning Mankell op. 28".

Källan innehåller bara första satsen "I. Andantino con moto". Pikturen av källans upphovsperson är densamma som majoriteten av blyertstilläggen, såsom stråk och dynamik för violastämman, i **A**.

K2: Violastämma, kopia av okänd person.

Musik- och Teaterbiblioteket, A729/M1/3.

Tillhör samma samling som **A** och **K1**.

Stående format, 4 sidor noterade i bläck.

Papperstyp: tryckt notpapper med fabriksmärket ”ESSELTE 4279 14 system”.

Källan innehåller bara sats II och III, fast i omvänd ordning, förmodligen nedtecknad så för att optimera yta och sidbyten. Sats III är i enlighet med alla vide-markerade sektioner i **A**; denna stämman tros dock ha varit ursprunget till uteslutandet av dessa sektioner och anses därför vara anledningen till att någon har i efterhand markerat dem i **A**. Tillägg och annotationer gjorda i blyerts, blå och röd färgpenna. Paginering och dynamik tillagda i blyerts av samma upphovsperson som till **K1** samt majoriteten av blyertstilläggen i **A**. Korrigeringar och tillägg av förtecken är gjorda med blå färgpenna.

Editionsprinciper

Utgåvan skildrar nottexten helt utan grafiska indikationer på redaktionella tillägg eller ändringar. Dessa dokumenteras i stället i den kritiska kommentaren. Notationen och instrumentnamn har justerats i enlighet med moderna konventioner. Kompositörens balkning har dock behållits.

Inskrivna tillägg, uppförandeanteckningar och ändringar som i källorna inte är autograf, eller kan stärkas av det redaktionella arbetet, har uteslutits då deras tillkomst inte går att relatera till kompositören. Vid eventuella tvetydigheter, eller särskilt anmärkningsvärda anteckningar, tas dessa upp i den kritiska kommentaren.

Den generella notbilden och pianots handdisponering följer för det mesta källorna, men har på ett par ställen justerats i förtydligande syfte utan kommentar. Samma gäller även valet av klaver, då framför allt violastämman i källorna har en del otympliga klavbyten.

Tillfälliga förtecken i källan som anses redundanta enligt moderna regler utelämnas utan kommentar. Påminnelseförtecken har även tyst lagts till där det har ansetts vara till hjälp.

Uppenbart felande toner samt uteblivna förtecken, bindebågar och dynamik har korrigerats utan kommentar. Vissa oklara fall tas upp i den kritiska kommentaren.

Tempobeteckningar formuleras så som i källorna.

Om utgåvan

Utgåvans primära källa är **A** då det är den mest renskrivna källan och den enda som inkluderar pianostämman. Den separata violastämman **Aa** har använts som referens för violastämman och har även används som grund för violastämmans dynamik (se *Dynamik, artikulation och bågar* nedan). Material från **Aa** som har kunnat komplettera pianopartituret **A** har lagts till (gäller här främst generella tempobeteckningar). Men där det förekommer två valmöjligheter så har **A** prioriterats. **K1** och **K2** har inte haft någon betydande roll för det redaktionella arbetet av nottexten då deras bakgrund och relation till autografmanuskripten och kompositören är okänd, och omnämns därför inte heller i den kritiska kommentaren. Däremot har de haft en viktig roll i skapandet av den medföljande stråksatta violastämman (se *Dynamik, artikulation och bågar* nedan).

De sektioner i **A** som i efterhand blivit markerade med ”vi-de” (förekommer endast i sats III) redovisas i utgåvans pianopartitur i form av fotnoter (se även källbeskrivningen för källa **A** ovan). Det rör sig nödvändigtvis inte om några definitiva strykningar, i och med att de inte är inskrivna av HM själv, utan snarare som alternativ vid ett framförande.

Dynamik, artikulation och bågar

Bortsett från blyertstilläggen, vars upphovsperson är okänd, så saknar källan **A** helt och hållet dynamik och artikulation/bågar i violastämman. **Aa** däremot har både dynamik och artikulation/bågar noterat, men dynamiken är det enda som förmodas vara autograf då den går att matcha HM's piktur i **A**. Artikulationen/bågarna i **Aa** har exkluderats främst p.g.a. att det är

omöjligt att fastställa vad som kan vara autograf i och med att det har skrivits in, suddats ut och ändrats massor i efterhand. Förmodligen hade inte HM ens noterat någon artikulation/bågar då man kan se i sats II, som är ren från annotationer bortsett från ett fåtal tillagda fingersättningar och stråk, att han bara noterade notbilden och dynamik.

I och med den här bristen på artikulation och bågar/stråk från kompositörens sida så inkluderas i utgåvan, utöver den ordinarie violastämman som följer det ovannämnda källkritiska arbetet, en extra violastämma där den här typen av utförandeanteckningar ingår. Dessa består utav stråk, artikulation, andningskomman och varianter på dynamik; den importerade dynamiken från **Aa** har därför här exkluderats. Allt detta är hämtat ur källorna **A**, **K1** och **K2** då deras motsvarande utförandeanteckningar är nedtecknat av en och samma person och därför korrelerar med varandra. **K1** och **K2** har dock i detta setts som primära källor då de är aningen mer utförliga och specifika och förmodas ha använts i musicerande syfte av personen bakom de tillagda utförandeanteckningarna. **A** har därmed främst använts som referens. I övrigt är nottexten densamma som resten av utgåvan (utom ett ytterst få ställen där justeringar har gjorts i enlighet m. anteckningarna i **K1** och **K2**). Inga specifika diskussioner, justeringar eller dylikt kommer att tas upp i den kritiska kommentaren då den här extra violastämman har gjorts utanför det huvudsakliga källkritiska arbetet.

För pianot så är artikulation och legato-/fraseringsbågar mer eller mindre exklusivt noterat i överstämman. Det redaktionella arbetet har inte kunnat avgöra om dessa är tänkt att gälla för båda stämmorna eller inte (med undantag av passager bestående av oktavparalleller då bågar och artikulation förmodas gälla för båda stämmorna), och därför återges dessa markeringar så som i källan.

När det kommer till trioler, kvartoler och sextoler så noterar HM de med respektive siffra i kombination med en båge. Vid återkommande eller upprepande material som inkluderar dessa *N*-oler utesluter han ofta både siffra och båge, vilket skulle indikera att bågar i just de här sammanhangen fungerar som klamrar och inte som legato-/fraseringsbågar, och hanteras därför som sådana i utgåvan.

Kritisk kommentar

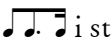

Sats I: *Andantino con moto*

Takt	Stämma	Kommentar
8	Va	Aa : inget (<i>rit.</i>).
16	Va	Aa : inget (<i>rit.</i>).
29	Tutti	oklar placering av <i>poco riten.</i> : i A mellan t. 29 och 28, och i Aa på tredje taktslaget i t. 29; utgåvan är i enlighet m. Aa och i analogi m. t. 116.
31	Va	Aa : ser ut att ev. från början bara varit p (detta skulle stämma överens m. liknande passager), så m :et är förmodligen tillagt i efterhand, möjligen av HM.
35	Tutti	Aa : <i>poco mosso</i> placerad över taktens andra hälft.
38	Tutti	Aa : <i>rit.</i> placerad över taktslag 2.
39–40	Pno ö.s.	A : två separata bågar, antagligen p.g.a. systembyte mellan t. 39 och 40, därför förmodas det vara menat som en och samma (jämför t. 118–119).

42	Tutti	A: inget <i>ritard.</i>
43	Va	A: inget <i>cantabile.</i>
46	Va	Aa: inget (<i>rit.</i>).
47–48	Va	Aa: t. 47 not 2–6, t. 48 not 1–3: två separata crescendokilar, förmodligen p.g.a. systembyte mellan t. 47 och 48.
56	Va	Aa: inget (<i>rit.</i>).
57	Tutti	Aa: inget <i>meno mosso.</i>
62	Va	Aa: taktslag 1: har ursprungligen en annan figur, dess2-f1-ess1-dess1 med rytmen ; denna figur har i efterhand i källan ändrats m. blyerts till samma figur som i A; dock oklart av vem.
66	Pno u.s.	A: ackord 2: lägsta tonen är noterad som ett återställt G, ska förmodligen vara H då över- och understämman i alla motsvarande ställen går i oktaver.
81–82	Pno ö.s.	A: två separata bågar, antagligen p.g.a. systembyte mellan t. 81 och 82, därför förmodas det vara menat som en och samma (jämför t. 83–84).
83	Pno	A: tillagt <i>poco meno mosso</i> med blyerts (HM); förekommer ej i Aa.
95	Pno ö.s.	A: taktslag 3: tonen aiss saknar #; här tillagt i analogi m. t. 4.
95–96	Va	Aa: det ser ut att från början ha varit samma dynamik som i t. 4–5, men diminuendokilen i t. 96 är utsuddad och crescendokilen i t. 95 är förlängd; kanske HM ändrade sig? Eller så har någon annan gjort ändringen?
99	Va	Aa: inget <i>rit.</i>
100	Va	Aa: <i>Tempo</i> i stället för <i>poco moto</i> ; här behålls <i>poco moto</i> i enlighet m. t. 9.
103	Va	Aa: inget <i>rit.</i>
104	Va	Aa: inget <i>Tempo I.</i>
107	Va	Aa: <i>Rit.</i> placerad mellan slag 2 och 3; oklart om det är autograf.
116	Va	Aa: inget <i>poco riten.</i>
118	Va	Aa: inget <i>meno mosso.</i>
122	Va	A: inget <i>cantabile.</i>
122	Tutti	Aa: inget <i>poco mosso.</i>
125	Tutti	Aa: inget (<i>rit.</i>).
129–130	Tutti	Aa: inget <i>poco ritard.</i>
133	Tutti	Aa: inget <i>ritard.</i>
134	Tutti	Aa: inget <i>Tempo ritenuto.</i>
136	Va	Aa: inget (<i>rit.</i>).
136	Pno u.s.	slag 3: = tillagt i analogi m. t. 134–135.

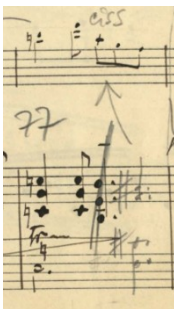
140	Tutti	A: inget <i>poco lento</i> .
146	Va	A, Aa: ett e en kvint ner från b är tillagt i blyerts, med stor sannolikhet inte av HM.

Sats II: *Molto adagio*

Takt	Stämman	Kommentar
8	Va	Aa: inget (<i>rit.</i>).
16	Tutti	Aa: inget (<i>rit.</i>).
16–17	Va	Aa: t. 16 not 7 till t. 17 not 1: bindebågen är överstruken; oklart av vem.
17	Tutti	Aa: inget <i>poco meno</i> .
26	Pno	A: <i>mf</i> har strukits över och ersatts med ett <i>p</i> ; oklart om det är av HM eller inte.
26, 27	Va	Aa: taktslag 2: har rytmen i stället för
27	Va	not 12: ändrad från ett <i>des</i> 2 till ett <i>cis</i> 2 för att matcha pianots stavning av harmonin; Aa har samma ändring; gjord i efterhand (oklart av vem).
29	Tutti	A: <i>poco a poco meno mosso</i> tillagt i blyerts (HM); förekommer ej i Aa.
31	Va	Aa: not 8: möjligen en dubbelslagsymbol noterad över noten som i efterhand blivit överstruken.
33–34	Va	Aa: t. 33 not 4 till t. 34 not 1: bindebåge saknas.
35–36	Va	Aa: t. 35 not 3–6, t. 36: två separata crescendokilar, förmodligen p.g.a. systembyte mellan t. 35 och 36.
39–40	Va	Aa: t. 39 not 1–5, t. 39 not 6 till t. 40 not 3: två separata crescendokilar, förmodligen p.g.a. systembyte mellan taktslag 2 och 3 i t. 39.
41	Va	A: not 2 till 3: bindebåge saknas; i utgåvan tillagt i enlighet m. Aa och i analogi m. pno ö.s. t. 7.
41–42	Va	A: t. 41 not 5 till t. 42 not 1: bindebåge saknas; i utgåvan tillagt i enlighet m. Aa och i analogi m. pno ö.s. t. 7–8.

Sats III: *Allegro molto ma non troppo (Rondo Scherzoso)*

Takt	Stämman	Kommentar
1	Tutti	Aa: <i>Allegro ma non molto</i> ; ingen metronommarkering.
13–14	Va	Aa: t. 13, t. 14 not 1–2: två separata crescendokilar, förmodligen p.g.a. systembyte mellan t. 13 och 14.
45	Pno	A: taktslag 1: <i>p</i> har i efterhand ändrats till <i>pp</i> ; oklart utav vem.

49	Pno	A: taktslag 1: <i>pp</i> har i efterhand strukits över och ersatts med ett <i>p</i> ; oklart utav vem.
51	Va	A, Aa: not 2 och 3/4: har noterat e1-d1; A har ändrats i blyerts till fiss1-e1 av okänd; utgåvan följer ändringen då den stämmer överens med harmoniken och det melodiska mönstret.
61	Pno	A: taktslag 1: <i>p</i> har i efterhand ändrats till <i>pp</i> ; oklart utav vem.
65	Pno	A: taktslag 1: <i>pp</i> har i efterhand strukits över och ersatts med <i>p</i> ; oklart utav vem.
76	Va	Aa: not 1–2: har bindebåge, men är förmodligen inte autograf.
84	Pno ö.s.	Ackord 2: stacc. tillagt i analogi m. t. 36, 43 och 76.
84	Va, Pno	A: här har takten i efterhand ändrats av okänd (dock samma piktur som majoriteten av övriga blyertstillägg). Ändringen är tänkt att fungera som en övergång till t. 95, då t. 85–94 är markerade med ”vilde” (förmodligen av samma person), i form utav en kadens från fiss-dur (V) i t. 84 till h-moll (i) i t. 95.
85, 88–89	Tutti	Aa: inget <i>poco a poco in tempo</i> ; har i stället <i>poco accel.</i> i t. 88–89.
88–89	Tutti	A: inget <i>poco accel.</i>
94	Tutti	Aa: inget <i>ritard.</i>
108	Pno ö.s.	A: ackord 1: noterat f1+h1+f2, men är i parallellstället t.14 noterat f1+c2+f2; olikheten behålls i utgåvan då det är oklart vilket som borde vara rätt.
132–133	Tutti	Aa: inget <i>poco à poco meno mosso</i> .
142	Tutti	A: inget <i>poco rit.</i>
152	Tutti	Aa: inget (<i>rit.</i>).
156–157	Va	Aa: t. 156 till t. 157 not 1: ingen bindebåge.
160–161	Va	A, Aa: t. 160 till t. 161 not 1: ingen bindebåge, men A har bindebåge tillagt i blyerts; utgåvan följer tillägget då det anses vara i analogi m. t. 156–157 i A.
165/166	Tutti	Aa: <i>poco à poco in tempo</i> ; inget metronomtal.
196/199	Tutti	Aa: <i>poco ritard.</i> i t. 196 i stället för <i>poco a poco riterd</i> i t. 199.
198	Pno u.s.	A: ackord 2: C saknar $\flat$; här tillagt i analogi m. t. 140.
210	Tutti	Aa: inget (<i>rit.</i>).
213	Va	A: not 1–2: ingen bindebåge; här tillagt i analogi m. t. 155.
218–219	Va	A, Aa: t. 218 till t. 219 not 1: ingen bindebåge; här tillagt i analogi m. t. 160–161 och m. 156–157 i A.
223	Tutti	Aa: inget <i>più mosso</i> .

228, 230, 232	Va	Aa: not 1–2: har bindebåge som förmodligen är av HM, men kan ev. vara tillagt av någon annan; utgåvan följer A p.g.a. piktorens osäkerhet och då A också anses vara i kontinuitet med liknande motiv.
251	Va	Aa: not 4–5: har bindebåge som förmodas tillhöra autografen; utgåvan följer dock här A då den behåller samma rytm och artikulation som alla andra upprepningar av den här typen av motiv.
255	Pno ö.s.	A: har båge endast över de tre åttondelarna; utgåvan är i analogi med t. 14, 108 och 254.
268	Tutti	Aa: inget <i>rit.</i>
269	Tutti	Aa: inget <i>poco meno mosso.</i>
278	Pno	A: taktslag 1: har ett i efterhand tillagt pp ovanför systemet; oklart utav vem, men troligen inte av HM.
282	Pno	A: taktslag 1: har ett i efterhand tillagt p ovanför systemet; oklart utav vem.
296	Pno	A: har inskrivet <i>rubato</i> i blyerts i okänd piktur i slutet på takten (av HM?).
310	Va	Aa: <i>legato</i> ev. tillagt i efterhand (av HM?).
345	Tutti	Aa: <i>à Tempo</i> i stället för <i>poco meno mosso.</i>